

2023

Patrimoniul natural din România înscris în lista UNESCO

unesco

Comisia Națională a
României pentru UNESCO

PATRIMONIUL NATURAL DIN ROMÂNIA Înscris în lista UNESCO

Această broșură face parte dintr-o serie de trei publicații realizate de Comisia Națională a României pentru UNESCO, care ilustrează varietatea patrimoniului național înscris în listele UNESCO

50 de ani de la adoptarea Convenției privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural

Adoptarea **Convenției privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural** a avut loc la Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), întrunită la Paris, de la 17 octombrie la 21 noiembrie 1972, în cea de-a XVII-a sesiune. Cea mai semnificativă trăsătură a Convenției Patrimoniului Mondial din 1972 este că leagă împreună, într-un singur document, conceptele de **conservare a naturii și conservarea proprietăților culturale**. Convenția recunoaște modul în care oamenii interacționează cu natura și nevoia fundamentală de a păstra echilibrul dintre cele două.

Patrimoniul este moștenirea noastră din trecut, ceea ce creăm astăzi și transmitem generațiilor viitoare. Moștenirea noastră culturală și naturală sunt surse de neînlocuit de viață și de inspirație.

Sunt considerate patrimoniu natural, potrivit Articolului 2 din Convenție:

- monumentele naturale constituite de formațiuni fizice și biologice sau de grupări de asemenea formațiuni care au o valoare universală excepțională din punct de vedere estetic sau științific;
- formațiunile geologice și fiziografice și zonele strict delimitate constituind habitatul speciilor animale și vegetale amenințate, care au o valoare universală excepțională din punct de vedere al științei sau conservării;
- siturile naturale sau zonele naturale strict delimitate, care au o valoare universală excepțională din punct de vedere științific, al conservării sau al frumuseții naturale.

Ceea ce face conceptul de patrimoniu mondial excepțional este aplicarea sa universală. Siturile Patrimoniului Mondial aparțin tuturor popoarelor lumii, indiferent de teritoriul pe care se află.

MISIUNEA PATRIMONIULUI MONDIAL UNESCO

- ■ Încurajare a țărilor să semneze Convenția Patrimoniului Mondial și să asigure protecția patrimoniului lor natural și cultural;
- ■ Încurajare a statelor părți la Convenție să propună situri de pe teritoriul lor național pentru a fi incluse pe Lista Patrimoniului Mondial;
- ■ Încurajare a statelor părți să stabilească planuri de management și sisteme de raportare privind starea de conservare a siturilor lor din Patrimoniul Mondial;
- ■ Oferire de ajutor pentru statele părți să protejeze proprietățile din patrimoniul mondial, asigurând asistență tehnică și formare profesională;
- ■ Oferire de asistență de urgență pentru siturile din Patrimoniul Mondial aflate în pericol imediat;
- ■ Sprijinirea activităților de conștientizare publică ale statelor părți pentru conservarea patrimoniului mondial;
- ■ Încurajarea participării populației locale la conservarea patrimoniului lor cultural și natural;
- ■ Încurajarea cooperării internaționale în conservarea patrimoniului cultural și natural al lumii noastre.

În prezent, obiectivele naturale ale României desemnate în cadrul programelor UNESCO sunt:

- ■ Rezervația Biosferei „Delta Dunării”
- ■ Rezervația Biosferei Munții Rodnei (Pietrosu Rodnei)
- ■ Geoparcul Internațional UNESCO „Țara Hațegului”
- ■ Geoparcul Internațional UNESCO „Ținutul Buzăului”
- ■ Pădurile primare și seculare de fag din Carpați și alte regiuni ale Europei

CE ESTE UN GEOPARC UNESCO

Geoparcul este un teritoriu de dezvoltare durabilă, care folosește patrimoniul natural și cultural local, în special patrimoniul geologic, în folosul comunităților. Statutul de Geoparc Internațional este o desemnare UNESCO ce are recunoaștere globală. **Nu este o arie protejată, nu impune restricții și nu creează obligații guvernamentale.** Geoparcul este un teritoriu a cărui dezvoltare se realizează de jos în sus pe baza unei asocieri și cooperări cu administrațiile locale, comunități, asociații, școli, muzee, universități, antreprenori, corporații și alți parteneri.

Un geoparc internațional din rețeaua UNESCO este un teritoriu ce păstrează valori geologice, naturale și culturale deosebite, de valoare internațională, cu o echipă de management care dezvoltă activități de dezvoltare economică și socială, de protecție a mediului, educație, conservare a patrimoniului, cercetare, geoturism, implicare a comunității, cooperare și promovare la nivel național și internațional. Dincolo de a fi un teritoriu cu valori intrinseci, un factor esențial pentru ca o zonă să primească desemnarea UNESCO este palmaresul de proiecte derulate până la momentul evaluării de echipa geoparcului. Prin statutul de Geoparc Internațional UNESCO, se asigură cadrul pentru promova-

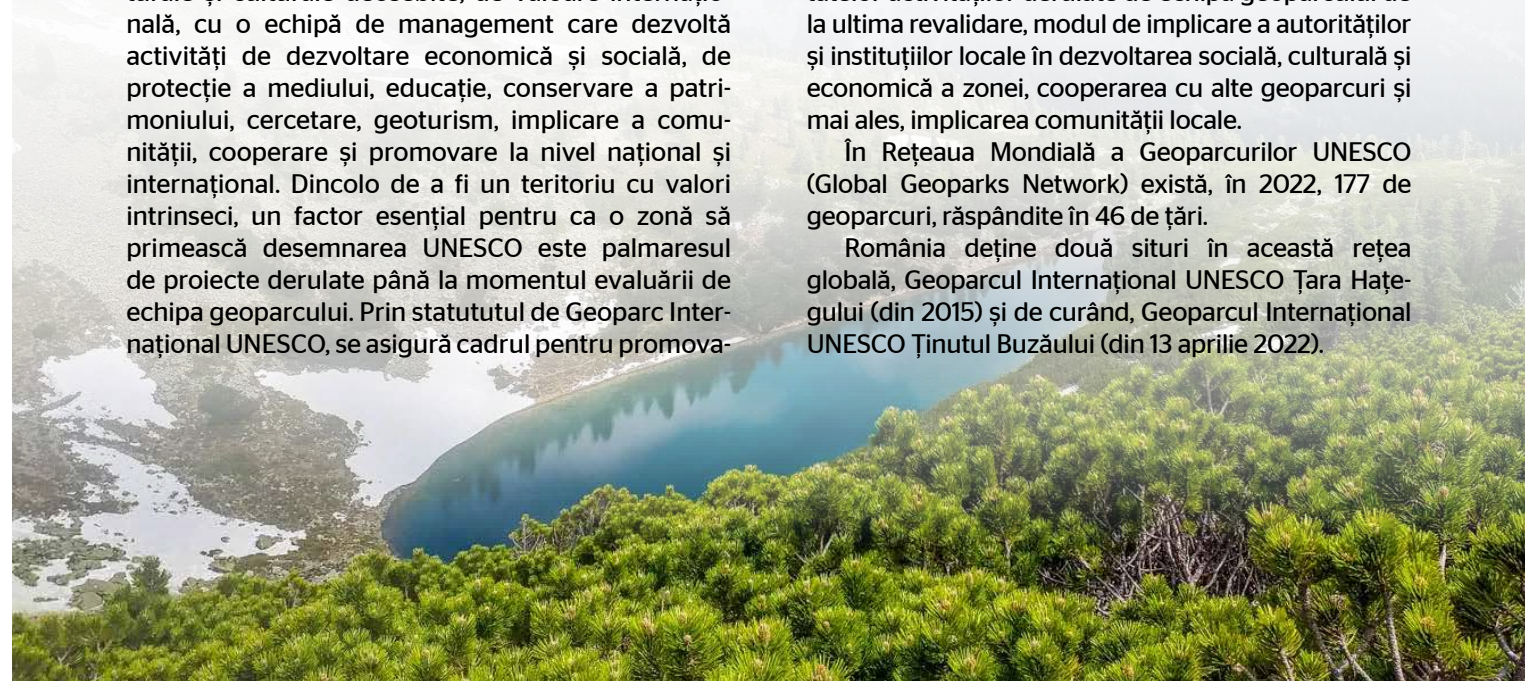
rea internațională a zonei, dezvoltarea unor proiecte internaționale, formarea și implicarea tinerilor în cooperări și schimburi. Statutul de Geoparc UNESCO nu implică nicio restricție asupra vreunei activități economice efectuate pe teritoriul său, în cazul în care aceste activități respectă legislația locală sau națională.

Programul Geoparcurilor Internaționale este unul dintre programele principale ale sectorului Științe Naturale din cadrul UNESCO. Geoparcurile Internaționale UNESCO sunt zone geografice unice, unificate, unde siturile și peisajele cu semnificație geologică internațională sunt gestionate printr-un concept holistic de protecție, educație și dezvoltare durabilă. Abordarea de jos în sus a combinării protecției cu dezvoltarea durabilă, implicând în același timp comunități locale, devine din ce în ce mai populară.

În concordanță cu prevederile Rețelei Globale a Geoparcurilor, statutul de Geoparc Internațional UNESCO este reevaluat la fiecare patru ani. Prin procesul de revalidare, se analizează calitatea rezultatelor activităților derulate de echipa geoparcului de la ultima revalidare, modul de implicare a autorităților și instituțiilor locale în dezvoltarea socială, culturală și economică a zonei, cooperarea cu alte geoparcuri și mai ales, implicarea comunității locale.

În Rețeaua Mondială a Geoparcurilor UNESCO (Global Geoparks Network) există, în 2022, 177 de geoparcuri, răspândite în 46 de țări.

România deține două situri în această rețea globală, Geoparcul Internațional UNESCO Țara Hațegului (din 2015) și de curând, Geoparcul Internațional UNESCO Ținutul Buzăului (din 13 aprilie 2022).

Geoparcul Internațional UNESCO „Țara Hațegului”

Anul înscrierii: 2015

Geoparcul Internațional „Țara Hațegului” a obținut în noiembrie 2015 statutul de **sit UNESCO**, ca parte a Programului Internațional UNESCO pentru Geoștiințe și Geoparcuri. Recunoașterea internațională este rezultatul muncii continue începută acum mai bine de 20 de ani de un parteneriat format din universități, administrații locale, muzee, institute de cercetare, asociații din țară și din străinătate. Universitatea din București este cea care a inițiat și coordonat acest proiect

de dezvoltare și și-a asumat administrarea statutului de Geoparc Internațional și de sit UNESCO. În parteneriat cu alte entități, contribuie la îndeplinirea tuturor obligațiilor internaționale și propune continuu activități de cercetare, educație, interpretare și promovare a Geoparcului și a zonei Țara Hațegului - Retezat. Pentru România, conceptul de geoparc internațional a deschis o nouă etapă în abordarea conservării patrimoniului natural și cultural în contextul dezvoltării locale.

Casa Pietrelor | Foto: C. Crețescu

Casa Vulcanilor
Foto: V. Dumitrescu

Traseul Tăul fără Fund, Mlaștina Peșteana
Foto: D. Dinu

Aflat în Țara Hațegului, județul Hunedoara, Geoparcul cuprinde un teritoriu cu o suprafață de 1.023,92 kmp, cu un farmec aparte, la întreținerea unor rute culturale și comerciale străvechi ce făceau legătura între Transilvania, Banat și Oltenia. Este o regiune în care geodiversitatea, biodiversitatea și interacțiunea dintre om și Pământ au creat un spațiu cu o mare valoare naturală și culturală.

O vizită la Geoparcul Internațional UNESCO „Țara Hațegului” echivalează cu un „Drum prin vremi”, o călătorie în timp ce începe acum 600 de milioane de ani, cu vârsta primelor roci, și continuă apoi în *Vremea Oceanului Tethys*, *Vremea Dinozaurilor*, *Vremea formării Munților Retezat*, *Șureanu și Poiana Ruscă*, *Vremea ultimei glaciațiuni*, *Vremea primilor oameni*, *Vremea dacilor și a romanilor*, *Vremea cavalerilor*, *a castelelor și a bisericilor din piatră*, *Vremea bunicilor*.

Țara Hațegului, fostă insulă în Marea Tethys în urmă cu 70 de milioane de ani, păstrează urmele fosile ale unor dinozauri unici: dinozaurii pitici. Sub variatele lor nume, forme și atribute, aceștia fac legătura cu o istorie veche, devin mascote locale, prieteni

ai copiilor și ambasadori de imagine pentru România. Importanța științifică și atractivitatea fosilelor din Geoparc este sporită prin descoperirile de cuiburi cu ouă și embrioni ale unor mamifere contemporane cu dinozaurii și cu o reptilă zburătoare (*Hatzegopteryx*), din grupul pterosaurilor. Cei care ajung în Geoparcul Internațional UNESCO pot vedea trei machete de dinozauri pitici, realizate cu o excepțională atenție pentru detalii de unul dintre cei mai renumiți paleo-artiști din lume, canadianul Brian Cooley, dar și trei cuiburi cu ouă de dinozauri.

Povestea Geoparcului este spusă prin intermediul unei rețele de puncte de vizitare proprii și ale partenerilor geoparcului, numite **case**.

Casele Geoparcului sunt centre de interpretare de mici dimensiuni. În jurul caselor se dezvoltă activități educaționale, turistice, de vânzare a unor produse locale, aducând beneficii oamenilor din comunitate și Țării Hațegului.

Casa Geoparcului este locul de pornire la „Drum prin vremi”. În expoziția „Balauri, Dragoni, Dinozauri” este explicat ce este un Geoparc, iar poveștile despre oamenii locului și despre animale fabuloase se îmbină cu legendele din Țara Hațegului.

La **Casa pentru Știință și Artă „Dumitru Huzoni”** din comuna General Berthelot veți afla povestea de 4,6 miliarde de ani a Planetei Pământ și cea de 600 de milioane de ani a rocilor din Țara Hațegului. Veți descoperi, prin experimente, parametrii fizici ai Pământului și naturii înconjurătoare.

În satul Densuș, după ce treceți „Puntea peste Timp”, veți descoperi pe un deal vulcanic un spațiu inedit - **Casa Vulcanilor**. Chiar dacă, în prezent, aici nu mai sunt vulcani activi, atunci când dinozaurii cuțreierau insula Hațeg, peisajul era total diferit.

La **Casa Dinozaurilor Pitici** din satul Sânpetru, comuna Sântămăria Orlea, veți afla povestea unor viețuitoare unice care au trăit pe fosta Insulă a Hațegului acum 70 de milioane de ani. Un mic șantier paleontologic reconstituit și reprezentările mai multor specii de dinozauri pitici, precum și macheta în mărime naturală a unui *Elopteryx nopcsai* vă vor ajuta să înțelegeți fascinanta lume preistorică. *Elopteryx nopcsai* este un dinozaur carnivor ce poartă numele savantului Franz Nopcsa, cel care a descoperit primele fosile în Țara Hațegului.

La **Casa Tradițiilor** din satul Sânpetru, comuna Sântămăria Orlea, puteți afla cum oamenii locului au

folosit resursele naturale și au dezvoltat o comunitate multiculturală. Italieni, maghiari, romi și români au trăit aici de secole împreună. Reprezentantele Asociației Femeilor din Sântămăria Orlea, care administrează **Casa Tradițiilor**, vă vor spune povestea uneia dintre cele mai vechi și importante ocupații din zonă - oieritul. Creșterea oilor, meșteșugul vopsirii și prelucrării lânii au fost, de sute de ani, motorul economiei locale.

La **Casa Pietrelor** din satul Ohaba-Sibișel, comuna Râu de Mori, pietrele parcă prind viață și își spun povestea despre cum s-au format, cum s-au transformat în timp și cum susțin viața.

CE MAI PUTEȚI VIZITA:

Geositul La Scoabă. Primele fosile de dinozauri pitici din Transilvania au fost găsite pe valea Sibișelului, în formațiunea Sânpetru, sau „la Scoabă”, cum îi spun localnicii. Aici puteți atinge pietrele care s-au format pe vremea ultimilor dinozauri care au trăit pe Pământ. Pietrele dezvăluie povești despre dinozauri, broaște țestoase, crocodili, pterozauri și alte animale care trăiau aici, pe malul râului, într-un climat subtropical.

Dinostop Eopteryx nopcsai | Foto: R. Suci

Poteca tematică Muzica Naturii
Foto: D. H. Popa

Școala de Dinozauri și Meserii
Foto: A. Popa

Traseul Valea Dinozaurilor începe la Casa Dinozaurilor Pitici și Casa Tradițiilor din satul Sânpetru și vă duce la locul unde au fost descoperite primele fosile de dinozauri de pe teritoriul Geoparcului, în geositul „La Scoabă”.

După ce vizitați geositul, continuați traseul către satul tradițional Ohaba-Sibișel, unde puteți vedea cum oamenii au folosit bulgării de granit ca să facă garduri de piatră fără liant și să își construiască gospodăriile.

Traseul Drumul Vulcanilor începe din centrul satului Densuș și merge spre dealurile vulcanice și la Casa Vulcanilor. Pe acest traseu, veți vedea fragmente de lavă tip *pillow*. Trebuie să parcurgeți Puntea peste Timp ca să vedeți dealurile vulcanice, fundul fostei mări Tethys, urmele fosile și să ajungeți la Casa Vulcanilor. Poteca tematică „Muzica Naturii” din satul Peștera comuna Sălașu de Sus, spune o poveste despre roci, lemn, apă, vegetație. Piatra, lemnul și apa au fost dintodeauna prieteni de nădejde ai localnicilor din Țara Hațegului. Cu ajutorul lor și-au construit locuințe, unelte și mecanisme care să le facă traiul mai ușor.

Câmpurile cu bulgări de granit. Ultima eră gla-

ciară, încheiată în urmă cu aproximativ 10.000 de ani, a lăsat ca mărturie pe teritoriul Geoparcului câmpuri cu bulgări de granit. Aceștia au fost cândva bucăți de stâncă pe care ghețarii de pe crestele Retezatului le-au rostogolit la vale când s-au topit, fărâșându-le și rotunjindu-le. În sate, oamenii au folosit bulgării rotunzi de granit ca să facă garduri de piatră fără liant și alte construcții. Cele mai spectaculoase câmpuri cu granit din Geoparc sunt cele din zona satelor Sibișel, Ohaba-Sibișel și Peștera.

Tăul fără Fund. Legendele spun că diavolul locuiește aici și atrage oamenii și vitele în mlaștină. De fapt, de vină pentru dispariția celor care intrau în Tăul fără Fund au fost noroiul adânc și vegetația încălțită de la suprafața acestuia. În această vegetație trăiește și Roua Cerului - *Drosera rotundifolia*, o plantă rară, insectivoră, care este un relict glaciatic.

Rezervația de Zimbri. În anul 1958, în Pădurea Slivuț de lângă orașul Hațeg au fost reintroduși în captivitate primii zimbri, după dispariția lor din țara noastră, în urmă cu două secole. În rezervație, care este deschisă pentru vizitatori, trăiesc acum descendenții primei perechi de zimbri aduși aici din Polonia.

DinoStopurile. Sunt geoproduse originale dezvoltate de Geoparc. Un DinoStop îmbină povestea dinozaurilor cu activități ale partenerilor locali. Fiecare DinoStop cuprinde povestea unei specii unice de dinozaur descoperit în zonă, reconstrucția artistică a acestuia și un partener local ce oferă servicii, produse locale și informații vizitatorilor.

DinoStopul Balaur bondoc este asociat Casei Geoparcului din Hațeg și spune povestea singurului dinozaur care a primit un nume pur românesc;

DinoStopul Eopteryx nopcsai este un spațiu de relaxare și descoperire pentru turiștii care vizitează Casa Dinozaurilor Pitici și Casa Tradițiilor din satul Sânpetru, comuna Sântămăria Orlea. Aici se desfășoară ateliere de vopsit lână, activități educaționale și se vând ca suvenir produse realizate de Asociația Femeilor din Santamaria Orlea;

DinoStop Struthiosaurus transilvanicus. *Struthiosaurus transilvanicus* este unul dintre cei mai spectaculoși dinozauri ale căror fosile au fost descoperite pe teritoriul Geoparcului. O reprezentare artistică a acestuia, realizată în Franța de o artistă specializată în mozaic, este expusă acum în parcul central din comuna Sălașu de Sus.

Magyarosaurus dacus | Foto: A. Popa

Geoparcul Internațional UNESCO Ținutul Buzăului

Anul înscrierii: 2022

Ținutul Buzăului a fost înscris în rețeaua globală a geoparcurilor UNESCO la 13 aprilie 2022. Este situat în zona de curbură a Carpaților, în județul omonim, pe o suprafață de 1.036 kilometri pătrați, alcătuită din 18 comune, presărate printre dealuri și munți. Regiunea are o istorie geologică de peste 40 de milioane de ani cu vulcani noroioși activi, cenuși magmatice generate de vulcani preistorici, focuri naturale vii, văi glaciare, lacuri formate în depresiuni rezultate din acțiunea erozivă a ghețarilor, fosile ale vieții marine preistorice, munți de sare, stânci uriașe cărate de ghețari, roci cu forme bizare create prin fenomene de cimentare naturală (trovanți), peșteri de sare (printre cele mai lungi din lume), izvoare de petrol, ape minerale și cea mai mare acumulare de chihlimbar de pe teritoriul României, conținând inclusiv o specie unică în lume de chihlimbar (rumanitul de culoare roșie). Una dintre strategiile aplicate în teritoriu de Asociația Ținutul Buzăului, care administrează geoparcul, este dezvoltarea turismului alternativ, de descoperire și explorare.

CULTURĂ, GEODIVERSITATE, MITURI

De-a lungul istoriei, Ținutul Buzăului a fost tranzitat de populații care au migrat sau care s-au stabilit aici temporar, precum anatolienii, goții, hunii, teutoni și mongoli și a fost arie-tampon între cele trei țări române medievale, Valahia, Moldova și Transilvania.

Ținutul Buzăului este o zonă complet rurală, cu o cultură unică, cu tradiții și stiluri de viață ancestrale ale oamenilor care trăiesc în armonie cu natura. Ei duc mai departe elemente din România arhaică, prin perpetuarea unor tradiții precum țesutul la război, șlefuirea chihlimbarului, fierăritul, olăritul sau confecționarea de instrumente muzicale din lemn de soc sau de prun.

O lume de basm dăinuie încă în mituri și legende, unde un balaur cu șapte capete ar fi responsabil de noroiul vulcanic și unde căpcăunii pun capcane în micile cratere noroioase pentru a prinde vitele oamenilor trimise pe câmp.

Explicația științifică este departe de aceste mi-

Peisaj cu căruță la Colți

tologii. Gazele naturale care provin din rezerve de petrol aflate la peste 3 km adâncime se ridică la suprafață și agită apele freactice, spală sarea și argilele din adâncime și creează noroaiile care erup la suprafață, formând fie conuri (pâcle), fie cratere bolborositoare (fierbători). Când erup, vulcanii noroioși aduc la suprafață bucăți de rocă, sare sau fosile. În Ținutul Buzăului există azi patru situri principale cu vulcani noroioși activi.

Pe lângă vulcanii noroioși, în Ținutul Buzăului găsim și urmele vulcanismului magmatic. Un astfel de exemplu are peste 14 milioane de ani vechime, datând din vremea în care Ținutul Buzăului era acoperit de o mare, în loc de dealuri și munți, fiind o depresiune subacvatică. În urma erupției unui vulcan din Munții Carpați (care tocmai începeau să se formeze), cenușa purtată de vânturi a căzut în mare și s-a depus pe fundul acesteia. În timp, cenușa s-a întărit, iar cu ridicarea munților și cu retragerea mării (din care au mai rămas în prezent doar Marea Neagră și Marea Caspică), cenușa albă a ajuns la suprafață. Ne putem bucura de ea astăzi, în apropierea satului Mânzălești, unde formează un pinten alb din sticlă și cristale vulcanice, numit *Grunj*.

Un alt obiectiv important din Ținutul Buzăului este la marginea satului Terca, unde natura oferă un spectacol de care localnicii își amintesc din cele mai vechi timpuri. Din crăpăturile unui deal ies flăcări care ard neîncetat. Bătrânii spun că flăcările sunt „spirite ale locului“, care îi apără de intruși, așa cum s-a întâmplat acum câteva sute de ani, când tătarii au invadat satul. Invadatorii au urmărit câțiva localnici pe deal, dar focurile apărute de nicăieri i-au pârjolit pe năvălitori.

Și aici este vorba despre un fenomen natural, focurile fiind rezultatul gazului metan care iese la suprafață de la o adâncime de trei kilometri, asemeni vulcanilor noroioși. Aici însă, gazul nu întâlnește ape freactice.

Trovanții de la Ulmet

CE POȚI VEDEA ÎN ȚINUTUL BUZĂULUI

■ Natura sălbatică

Ținutul Buzăului este unul dintre cele mai sălbatice locuri din Europa, cu păduri întinse, copaci seculari și o mare diversitate biologică (peste 77 de habitate) din care fac parte reptile, păsări, insecte și cei trei mari prădători, lupul, ursul și râsul, dar și specii de păsări migratoare venite din zona Mediteraneană. Aici trăiește o plantă pe care o mâncau dinozaurii în urmă cu 65 de milioane de ani.

■ Focurile vii

În Ținutul Buzăului, în apropierea satului Terca, poți observa un fenomen rar și spectaculos. Este vorba de *focurile vii* sau *flăcările eterne*, focuri naturale care ard aproape neîncetat, direct din pământ. Sursa acestora este metanul care ajunge la suprafață în mod natural, de la 3 km adâncime.

■ Vulcanii noroioși

În Ținutul Buzăului sunt multe locuri cu vulcani noroioși. Unii dintre aceștia dau naștere curgerilor

de noroi, pe când alții generează mici explozii, complet inofensive.

Vulcanii Noroiși de la Pâcelele Mari reprezintă, de fapt, un singur vulcan cu mai multe conuri și este cel mai înalt din Europa.

Vulcanii Noroiși de la Pâcelele Mici sunt o grupare de vulcani ceva mai scunzi, fiind însă cel mai extins sit cu vulcani noroiși din Europa.

La nord de Pâcelele Mici și Mari, tot pe teritoriul comunei Scorțoasa, se găsesc și **Fierbătorile de la Beciu**, cei mai activi dintre toți vulcanii de aici, cu erupții spectaculoase care se aseamănă cu cele ale lui Stromboli și Hawai'i.

Alte fierbători, ceva mai mici, se găsesc la nord de localitatea Berca: cratere cu formă aproape circulară, care conțin mereu noroi lichid. Gazele care ies la suprafață agită noroiul, fiind dată impresia că acesta fierbe.

■ ■ Cenușa vulcanilor preistorici

Cenușa unor vulcani care au erupt acum milioane de ani a fost adusă de vânt în Ținutul Buzău-

lui, din mai multe colțuri ale planetei. Unele cenuși, ceva mai bătrâne, au sosit tocmai din Anatolia. Altele au fost suflate de vânt din zone mai apropiate, din Munții Carpați, pe vremea în care vulcanii de aici erau încă activi. Cenușa, acum pietrificată, are multe culori: de la alb la verde, gri sau roz.

■ ■ Trovanți

Cuvântul *trovant* provine din italiană și înseamnă „piatră ciudată cu origine necunoscută”. Așa au fost botezate acum aproape 100 de ani pietrele cu forme bizare din Ținut, cunoscute din bătrâni cu denumirea de *Moși și Babe*.

Poveștile tradiționale spun că *moșii și babele* sunt gazdele unor spirite buclucașe. Ele sunt, de fapt, nisipuri cimentate pe cale naturală, formate în depozitele unei delte preistorice, care a existat aici acum mai bine de 12 milioane de ani. Trovanții sunt scoși la suprafață de puterea erozivă a apei și vântului, care înlătură nisipurile moi, necimentate. Cele mai reprezentative situri sunt **Babele și Moșii de la Ulmet și Ciupercile de la Odăile**.

Grunjul de cenușă vulcanică

Fierbătorile de la Beciu

Focul viu de la Terca

■ ■ Chihlimbar

Chihlimbarul de la Colți este o rășină vegetală fosilizată, care are o vechime de aproape 25 de milioane de ani. Chihlimbarul de la Colți are nenumărate nuanțe (peste 100, spun localnicii), care variază de la galben, portocaliu la verde sau negru. Cel mai prețios chihlimbar este cel roșu, *rumanitul*, o varietate care se găsește numai în Ținutul Buzăului. În trecut, au existat 13 mine de chihlimbar, de unde s-au scos boabe cât o unghie, dar și cât un dovleac.

■ ■ **Muzeul Chihlimbarului de la Colți** este un muzeu de referință în peisajul cultural românesc, care expune pepite de chihlimbar, bijuterii, unelte de extracție și prelucrare a chihlimbarului.

■ ■ Masive de sare

Dintre toți munții de sare din Ținutul Buzăului, cel mai cunoscut este cel de la **Mânzălești și Lopătari**, cunoscut sub denumirea de **Meledic**, sau **Malul cu Sare**. S-a format acum milioane de ani, într-o perioadă de încălzire globală, în care Ținutul Buzăului arăta ca Marea Moartă din zilele noastre. Aici se găsesc zeci de peșteri în sare, care însă nu sunt vizitabile din cauza riscului crescut de prăbușire, canioane și amfiteatre de sare, dar și o rezervație naturală. Meledicul este zona cu cel mai complex relief de karst din România.

■ ■ Așezări rupestre

Stâncile risipite prin pădure, dar și versanții

munților din Ținut sunt plini de semne ciudate, desene, sau inscripții într-un alfabet antic, provenit din Anatolia, dar încă nedescifrat. Însă cele mai spectaculoase vestigii sunt locuințele sculptate în piatră, realizate de o populație misterioasă în antichitatea târzie și locuite mai apoi de călugării creștini. Peste 20 de așezări rupestre au fost documentate până în prezent, însă multe altele stau ascunse în sălbăticia munților.

Repere: **Complexul rupestru de la Aluniș, vestigiile rupestre de la Nucu și din Poiana Cozianței, Peștera lui Iosif, Chilia lui Dionisie, Agatonul Nou și Vechi.**

■ ■ Fundul unei mări preistorice

Timp de zeci de milioane de ani, Ținutul Buzăului a fost acoperit de apele unei mări cu adevărat mare, care îngloba inclusiv Marea Neagră și Marea Caspică din zilele noastre. Cu timpul, apa s-a retras, Ținutul Buzăului devenind, pe rând, zonă litorală, deltă, zonă plină de lagune, iar în final, zona montană din zilele noastre. Rocile și fosilele înregistrează toate aceste momente din istoria Ținutului.

Așezările rupestre de la Aluniș

Rumanit

Cristale de sare

Canionul de sare

CE ESTE O REZERVAȚIE A BIOSFEREI

O rezervație a biosferei este o arie naturală protejată recunoscută de UNESCO, care conciliază protejarea și conservarea biodiversității și dezvoltarea durabilă, cu sprijinul cercetării, educației și conștientizării, în cadrul programului „Omul și Biosfera” („Man and the Biosphere Programme”/ MAB).

Consiliul Internațional de Coordonare al Programului UNESCO „Omul și Biosfera” (MAB) s-a reunit pentru prima dată în anul 1971, iar conceptul de *rezervație a biosferei* a prins contur în 1974. Anul 1976 este luat ca referință pentru Programul de creare pe plan mondial a unei rețele de rezervații ale biosferei.

În 1995, la Conferința de la Sevilla, s-a definit pentru prima dată o strategie și s-a dezvoltat un cadru statutar care să susțină principiile acceptate de către toate statele. În același an, Conferința generală a UNESCO a adoptat Strategia Sevilla și respectivul cadru.

Conform Convenției de la Sevilla, conceptul de rezervație a biosferei înseamnă comuniunea între om și natură - omul asigură sustenabilitatea biodiversității prin acțiunile lui și poate exploata resursele regenerabile ale naturii.

Principiile care stau la baza unei rezervații a biosferei sunt:

- ■ protecția și conservarea diversității biologice în zone în care așezările umane reprezintă o componentă integrantă;
- ■ dezvoltarea durabilă și armonioasă a omului și a naturii, astfel încât conservarea biodiversității să susțină fluxul de servicii ale ecosistemului și să sprijine crearea de oportunități economice;
- ■ crearea unei rețele globale de regiuni-model, în care opțiunile pentru adaptare la condițiile în schimbare ecologice, economice și sociale pot fi testate cu implicarea tuturor părților, pentru a genera modele de adaptare la impactul acestor schimbări.

Rezervațiile biosferei nu fac obiectul unor convenții internaționale, dar au în comun principiile definite mai sus, fiind revalidate la fiecare 10 ani. Ele rămân sub jurisdicția statelor în cadrul cărora sunt situate.

Există și rezervații transfrontaliere ale biosferei, care fac obiectul cooperării între statele în cauză - pentru protecția și gestionarea ecosistemelor comune - aflate la frontieră. O rezervație a biosferei este structurată în trei zone, în funcție de nivelul de protecție: zona centrală, zona tampon și zona de tranziție.

În 2022, Rețeaua Mondială a Rezervațiilor Biosferei numără 738 de situri în 134 de țări, inclusiv 22 de situri transfrontaliere.

Rezervația Biosferei Munții Rodnei

Anul înscrierii: 1979

Rezervația Biosferei Munții Rodnei (sau Pietrosu Mare) se suprapune peste limitele Parcului Național Munții Rodnei și este situată în județele Maramureș și Bistrița-Năsăud, ocupând o suprafață de 47.000 ha. Rezervația Biosferei Munții Rodnei are ca nucleu zona Pietrosu Mare, declarată arie protejată în 1932, iar din 1979 a fost inclusă în rețeaua mondială de rezervații ale biosferei UNESCO. Rezervația Biosferei Munții Rodnei reprezintă o zonă montană diversă, constituită din vârfuri, ponoare, peșteri, izvoare carstice, văi, abrupturi calcaroase, circuri glaciare, lacuri glaciare, poieni, pajiști, pășuni, jnepenișuri, păduri de conifere, păduri de foioase și păduri în amestec. Flora variată asigură condiții de hrană și adăpost pentru mai multe specii de mamifere, păsări, reptile și insecte caracteristice Carpaților Orientali. În masivul Munților Rodnei se remarcă

Vârful Pietrosu Mare, cu o înălțime de 2.303 metri, cel mai înalt vârf din Carpații Orientali. Rezervația cuprinde cel mai impresionant relief glaciar din Munții Rodnei: circurile glaciare Buhăescu (cel mai mare din Munții Rodnei), Zănoaga lezerului, Zănoaga Mare, Zănoaga Mică, Rebra, Gropi, având în porțiunea bazală morene și căderi de apă pe pragurile de stâncă lustruite de ghețari. Cea mai mare parte a rezervației este ocupată de roci cristaline metamorfice, așa cum sunt cele din Pânza de Rodna. Formațiunea de la Voșlobeni este constituită din micașturi, cuarțite și amfibolite, cu nivele de dolomite și calcare cristaline (precum cele de la Turnu Roșu, Piatra Albă). Printre culmile notabile cuprinse în perimetrul rezervației se numără vârfurile Buhăescu Mare (2.221 m), Buhăescu Mic (2.199 m), Gropi (2.063 m), Piatra Albă (2.061 m), Hotarului (1.905 m), Bătrâna (1.770 m).

În rezervație sunt prezente mai multe lacuri glaciare:

■ ■ **Iezerul Pietrosului**, cu o suprafață de 3.450 mp, adâncimea maximă de 2,50 m și lungimea de 84m; Este localizat în munții Rodnei, sub vârful Pietrosu, la o altitudine de 1.825 m. Lângă lac se găsește stația meteo „Pietrosu”.

■ ■ **Buhăescu I**, având suprafața de 700 mp, adâncime maximă 1,80 m și lungimea de 84 m. Este localizat în munții Rodnei, sub vârful Buhăescu Mare, la o altitudine de 1.905 m.

■ ■ **Buhăescu II**, cu suprafața de 1.700 mp, adâncime maximă 5,20 m și lungimea de 55 m. Este localizat în munții Rodnei, sub vârful Buhăescu Mare, la o altitudine de 1.890 m. Este cel mai adânc lac glaciari din Munții Rodnei.

■ ■ **Buhăescu III**, cu suprafața de 700 mp, adâncime maximă de 0,35 m și lungimea de 45 m. Este localizat sub vârful Buhăescu Mare, la o altitudine de 1.820 m.

Cocoș de munte

Lacul Iezer

Rhododendron, Vârful Pietrosu și Buhăescu

■ ■ **Buhăescu IV**, cu suprafața de 1.100 mp, adâncime maximă de 0,30 m și lungimea de 68 m. Este localizat sub Vârful Buhăescu Mare.

Flora este alcătuită din arbori și arbuști cu specii de brad, molid, fag, carpen, paltin, tei, frasin, mesteacăn, castan sălbatic, ulm, paltin de munte, arin, salcie, jneapăn, ienupăr, păducel, soc, alun, mur, zmeur, măceș sau afin.

La nivelul ierburilor vegetează specii floristice rare, cu exemplare de: opaițul Munților Rodnei (*Silene nivalis*), omag, angelică, clopoței de munte, gențiane, bujori de munte, bulbuci de munte, flori de colți, gențiene, roua cerului etc.

Mamiferele sunt reprezentate de râs, capra neagră, marmotă, lup, urs brun, vidră, vulpe, veveriță, jder, șoareci de Tatra (*Microtus tatricus*), șoareci săritori de pădure (*Sicista betulina*) etc.

Păsările care populează rezervația sunt din ur-

Capră neagră

mătoarele specii: cocoș de mesteacăn, cocoș de munte, acvilă, uliu păsărar, corb, mierlă de apă, codobatură, ciocănitore, scatiu, pițigoi, vânturel, sturz-de-vâsc, ieruncă etc.

În rezervația biosferei se află mai multe **obiective de interes turistic**, trasee turistice și poteci tematice, iar în vecinătatea acestora alte obiective precum :

- ■ Biserica de lemn din Borșa din Jos cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”, construcție din anul 1700, monument istoric;
- ■ Mănăstirea Moisei, complex monahal cu biserică de lemn, biserică de zid, chilii, grădini;
- ■ Biserica de lemn „Adormirea Maicii Domnului” din Mănăstirea Moisei, construcție 1672, monument istoric;
- ■ Biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel” din satul Săcel, construcție din anul 1909, monument istoric;
- ■ Obeliscul din Borșa, ridicat în amintirea victoriei localnicilor asupra invadatorilor tătari în 1717;

Marmotă

Lacul Buhăiescu Mare

- ■ Parcul Natural Munții Maramureșului;
- ■ Stâncăriile Sâlhoi - Zâmbroslavele, arie protejată de tip peisagistic, geologic și botanic;
- ■ Rezervația naturală Cornu Nedeii - Ciungii Bălășinii;
- ■ Piatra Rea (arie protejată);
- ■ Izvorul Bătrâna, rezervație naturală de tip hidro-geologic (0,50 ha);
- ■ Complexul turistic Băile-Borșa, situat la 12 km nord-est de centrul orașului;
- ■ Dumeții montane în Munții Maramureșului, Rodnei și Țibăului.

Responsabilitatea administrării revine Administrației Parcului Național Munții Rodnei, aflată în structura Regiei Naționale a Pădurilor - Romsilva, în baza prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 236/2000 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice.

Floare de colți

Rezervația Biosferei Delta Dunării

Anul înscrierii: 1998

La capătul celor 2.860 km pe care-i parcurge de la izvoare (Munții Pădurea Neagră, Germania) până la Marea Neagră (anticul Pontus Euxinus), **Dunărea** construiește, de mai bine de 16.000 de ani, una dintre cele mai frumoase delte din Europa și chiar din lume. Prin bogăția peisagistică și prin fauna în care păsările ocupă un prim loc, **Delta Dunării** prezintă un interes cu totul deosebit din punct de vedere științific, turistic și economic. Delta Dunării și celelalte unități geografice învecinate au primit, de-a lungul timpului, mai multe

recunoașteri naționale și internaționale din punct de vedere al protecției naturii. În 1938, Pădurea Letea, din Delta Dunării, a fost declarată Rezervație naturală. În perioada anilor '50, au mai fost declarate în Delta Dunării arii naturale protejate în suprafață totală de 40.000 ha. În 1978, zona Roșca - Buhaiova - Hrecisca a fost declarată Rezervație a biosferei. Schimbările care au avut loc în România după anul 1989 au permis reconsiderarea valorii Deltei Dunării, interesul științific și de protecție devenind primordial.

Peisaj din Delta Dunării

Prin HG nr. 983/27 august 1990 (art. 5), Delta Dunării împreună cu complexul lagunar Razim-Sinoie, lacul Sărățuri - Murighiol, sectorul Isaccea - Tulcea (lunca Dunării neamenajată dintre Isaccea și Tulcea), Dunărea maritimă până la Cotul Pisicii, precum și apele marine costiere până la izobata de 20 m, au fost declarate rezervație a biosferei, însumând o suprafață totală de 580.000 ha. Această hotărâre a fost urmată de elaborarea și aprobarea de către Parlamentul României a Legii nr. 82/1993 prin care s-a stabilit structura rezervației, modul de administrare, protejarea și reconstrucția ecologică a unor areale deteriorate.

Potrivit conceptului de rezervație a biosferei, omul cu activitatea sa nu este exclus, ci este integrat acesteia, astfel încât să concilieze activitatea economică cu măsurile de conservare și protecție.

Rezervațiile biosferei cu așezări umane sunt astfel gestionate încât să constituie modele de dezvoltare a comunităților umane în armonie cu mediul natural. Asemenea tuturor rezervațiilor biosferei, Managementul **Rezervației Biosferei Delta Dunării (RBDD)** se realizează conform unor regulamente și planuri de protecție și conservare proprii, în conformitate cu recomandările Programului UNESCO „Omul și Biosfera”.

COORDONATE GEOGRAFICE

Poziția geografică a Rezervației este definită de următoarele coordonate geografice: 28°10'50" (Cotul Pisicii) și 29°42'45" (Sulina) longitudine estică; 45°27' (brațul Chilia, km 43) și 44°20'40" (Capul Midia) latitudine nordică.

Din punct de vedere al organizării administrativ-teritoriale, suprafața Rezervației este amplasată

Canalul Litcov

pe teritoriile a trei județe: Tulcea (87,73%), Constanța (12,23%) și Galați (0,14%).

Din suprafața totală a Rezervației, mai mult de jumătate (312.440 ha) o reprezintă ecosistemele naturale acvatice și terestre incluse în lista zonelor cu valoare de patrimoniu universal (Convenția Patrimoniului Natural Universal UNESCO) precum și cele destinate reconstrucției ecologice, zone care constituie domeniul public de interes național.

Valoarea excepțională a patrimoniului natural, rolul și importanța biodiversității Rezervației Biosferei Delta Dunării au fost recunoscute prin:

- ■ Includerea în rețeaua internațională a rezervațiilor biosferei (1990), în cadrul Programului UNESCO „Omul și Biosfera” (MAB);

- ■ Declararea ca Zonă umedă de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor de apă - Convenția RAMSAR, în septembrie 1991;

- ■ Includerea a mai mult de jumătate din suprafața acesteia (312.440 ha) în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO, în decembrie 1991;

- ■ Acordarea, în anul 2000, a Diplomei Europene pentru arii protejate (reînnoită în 2005, 2010, 2020). Diploma Europeană a Ariilor Protejate este una dintre cele mai prestigioase distincții din Europa, atât datorită criteriilor științifice care trebuie respectate, cât și mecanismului de monitorizare continuă a respectării acestora;

- ■ Includerea RBDD împreună cu Rezervația Biosferei Dunărea din Ucraina în Rețeaua internațională a rezervațiilor biosferei transfrontalieră România - Ucraina, în anul 1998;

- ■ Desemnarea ca parte integrantă a Rețelei ecologice europene *Natura 2000*, atât ca arie specială de conservare, cât și ca arie de protecție specială avifaunistică, conform HG nr. 1284/2007.

Nufăr alb

Satul Letea | Foto: Daniel Petrescu

Colonie de pelicani

Pădurea Letea

DESCRIERE ȘI CARACTERISTICI

Ecosistemele variate ale acestei zone umede definesc frumusețea naturală a Deltei Dunării îmbogățind existența noastră. În Rezervația Biosferei Delta Dunării au fost identificate 23 de ecosisteme naturale (parțial modificate de om) distribuite pe toată suprafața Rezervației, de la brațele Dunării până la plajele marine și șapte ecosisteme antropice ce includ amenajările agricole, piscicole și silvice și așezările umane. Ca regiune tânără în continuă consolidare, Delta Dunării constituie un loc favorabil pentru dezvoltarea unei flore și faune unice în Europa, cu numeroase specii rare.

HABITATE SPECIFICE

O importanță deosebită o reprezintă desemnarea Deltei Dunării ca sit de importanță comunitară, în care se găsesc 29 tipuri de habitate specifice bioregiunii stepice și 4 tipuri de habitate din bioregiunea pontică, în cadrul rețelei ecologice europene Natura 2000.

- Unica deltă din lume, declarată în întregime rezervație a biosferei
- Suprafața 580.000 ha - 2,5 % din suprafața României
- Una dintre cele mai mari zone umede din lume - ca habitat al păsărilor de apă

- Cea mai întinsă zonă compactă de stuărișuri de pe planetă aprox. 170.000 ha stu
- Una dintre cele mai întinse zone, în special ca habitat al păsărilor de apă

PRINCIPALELE ATRACȚII NATURALE ALE REZERVAȚIEI BIOSFEREI DELTA DUNĂRII

Peisajul natural al Deltei Dunării, aproape nederanjat, constituit dintr-un mozaic de ecosisteme formate din brațe ale fluviului, canale, lacuri de diferite tipuri și mărimi, stuărișuri, păpuriș, dune de nisip, păduri de stejar cu vegetație mediteraneeană, reprezintă principala atracție turistică a Deltei Dunării.

Habitatele naturale formate aici oferă condiții propice de dezvoltare a unei biodiversități impresionante a ecosistemelor deltaice. Mozaicul de habitate dezvoltate aici este cel mai variat din România și găzduiește peste 9581 de specii de floră și faună din care 2.391 de specii de floră și 6.197 de specii de faună. RBDD rămâne, însă cea mai renumită pentru fauna ornitologică, fiind înregistrate peste 340 specii, reprezentând cca 90% din ornitofauna națională.

Stuful formează aici una dintre cele mai largi suprafețe compacte de pe glob, iar pădurile Letea și Caraorman reprezintă limita nordică a două dintre cele mai rare specii de stejar care sunt mai frecvent

întâlnite în sudul Peninsulei Italice și Balcanice, precum și a lianei grecești (*Periploca graeca*). Împreună cu un mare număr de plante acvatice și terestre, delta adăpostește, de asemenea, și multe colonii importante de pelicani și cormorani, specii caracteristice pentru Delta Dunării precum și o mare varietate de păsări de apă care vizitează sau se opresc în deltă pentru cuibărire și iernare. Bogăția în pește, peste 135 de specii, a lacurilor din Deltă, a canalelor și brațelor Dunării reprezintă o altă atracție turistică atât pentru iubitorii de pescuit, cât și pentru cei cărora le place să deguste mâncarea tradițională din pește preparată de locuitorii Deltei. Climatul continental-temperat, cu influențe pontice, perioadele lungi de strălucire a soarelui, temperaturile ridicate, duc la prelungirea sezonului turistic până spre sfârșitul lunii septembrie și începutul lunii octombrie. Plaja litorală foarte lată, cu nisipuri fine, marea calmă cu ape deloc adânci, reprezintă de asemenea o mare atracție pentru turiști.

Valorile naturale deosebite din Rezervația Biosferei Delta Dunării, sunt completate de diversitatea culturală existentă în rezervație. Obiceiurile, activitățile tradiționale, deliciale culinare, reprezintă câteva dintre componentele culturale ale comunităților din RBDD.

Casele tradiționale, alături de costumele populare ale comunităților locale reprezintă caracteristici ce dau zonei un farmec aparte.

DESPRE ADMINISTRAȚIA REZERVAȚIEI BIOSFEREI DELTA DUNĂRII

Odată cu înființarea Rezervației, în anul 1990 a fost înființată și instituția desemnată să gestioneze cea mai mare arie protejată din România, Administrația Rezervației, instituție publică cu personalitate juridică aflată în subordinea Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor. Conducerea Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării (ARBDD) este realizată de către guvernator, cu rang de subsecretar de stat.

Asigurarea dezvoltării durabile în Rezervația Biosferei Delta Dunării este principiul care stă la baza tuturor programelor și proiectelor inițiate de ARBDD împreună cu partenerii săi de-a lungul anilor.

Obiectivele proiectelor urmăresc îmbunătățirea managementului resurselor naturale din Rezervație și utilizarea lor durabilă, pentru creșterea standardului de viață a populației locale și implicarea acesteia pentru promovarea activităților economice tradiționale, ecoturism, conștientizarea și educarea populației locale și a publicului larg către respectul pentru natură.

Păduri primare și seculare de fag din Carpați și alte regiuni ale Europei

Anul înscrierii: 2017

Elementul „Păduri primare și seculare de fag din Carpați și alte regiuni ale Europei” a devenit obiectiv UNESCO în anul 2007, odată cu înscrierea în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO a unor suprafețe de păduri primare și seculare de fag situate pe teritoriul Slovaciei și Ucrainei. În 2011, dosarul a fost extins cu înscrierea pădurilor din Germania, iar în 2017 România a înscris în Lista Patrimoniului Mondial opt componente.

În prezent, situl „**Păduri de fag primare și seculare din Carpați și alte regiuni ale Europei**” cuprinde 94 de suprafețe de pădure din 18 state, respectiv: Albania, Austria, Belgia, Bulgaria, Bosnia și Herțegovina, Cehia, Croația, Elveția, Franța, Germania, Italia, Macedonia de Nord, Polonia, România, Slovacia, Slovenia, Spania și Ucraina.

Cu cele opt componente nominalizate, România dispune de cea mai mare suprafață de pădure primară de fag, respectiv 23.983 hectare și o zonă tampon de 64.450 hectare. Amplasarea celor opt componente românești ale dosarului „Păduri primare și seculare de fag din Carpați și alte regiuni ale Europei” este următoarea:

1. Rezervația naturală Izvoarele Nerei din Parcul Național Semenic-Cheile Carașului;

- 2.** Rezervația mixtă Cheile Nerei-Beușnița din Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița;
- 3.** Rezervația naturală Coronini-Bedina, rezervația naturală Iauna-Craiova și rezervația naturală Ciucevele Cernei din Parcul Național Domogled - Valea Cernei;
- 4.** Masivul Cozia și Cheile Lotrișorului din Parcul Național Cozia;
- 5.** Codrul secular Șinca;
- 6.** Codrul secular Slătioara;
- 7.** Codrii seculari de la Izvorul Șurii și Preluci situați în rezervația naturală Arcer-Țibleș Bran;
- 8.** Codrii seculari de la Strâmbu-Băiuț.

Pădurile virgine de fag sunt ecosisteme stabile, care adăpostesc aproximativ 13.000 de specii ce s-au dezvoltat fără intervenția omului.

Pădurea Cozia | Foto: Pavel Prundurel

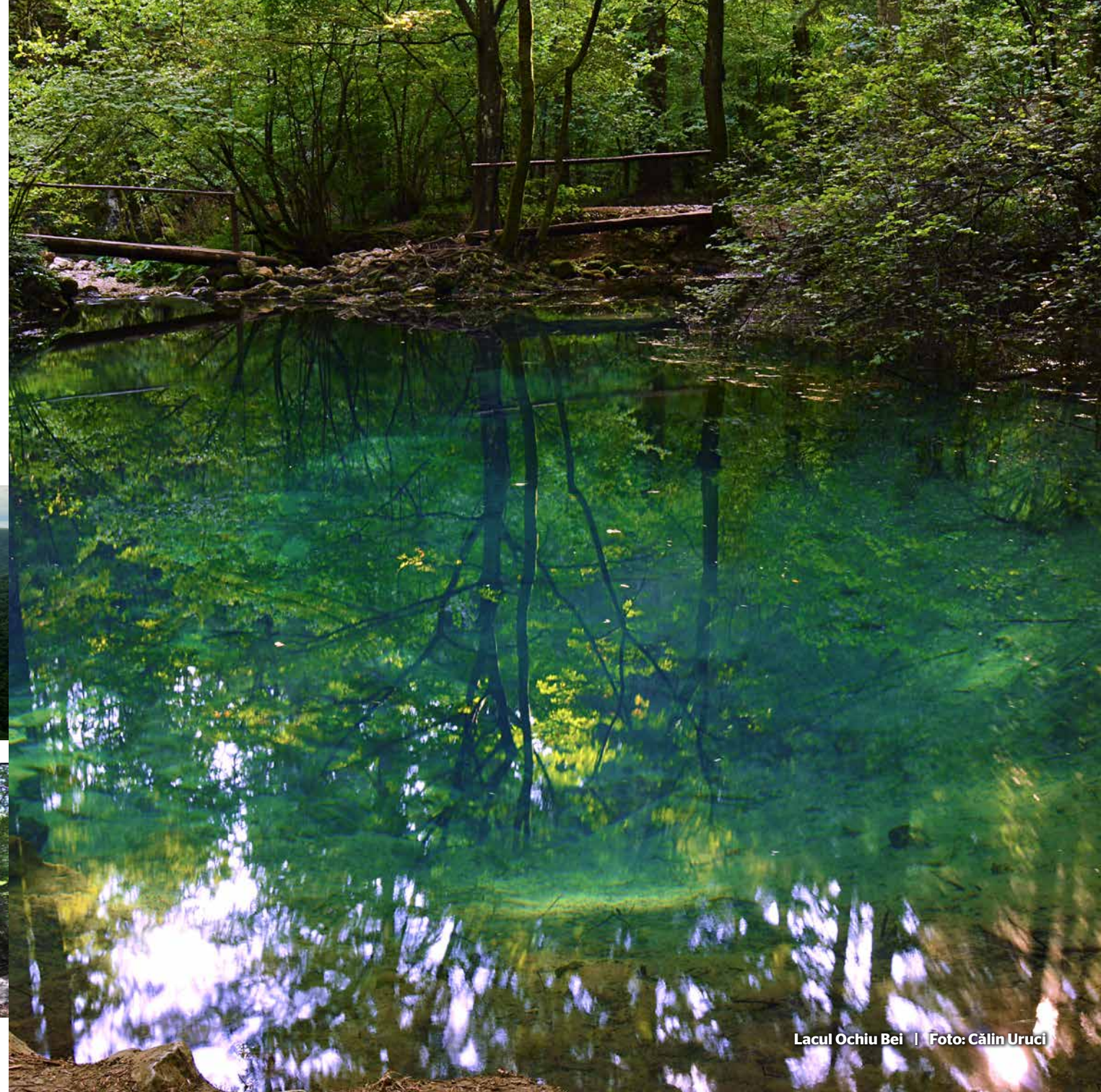
Cheile Nerei | Foto: Călin Uruci

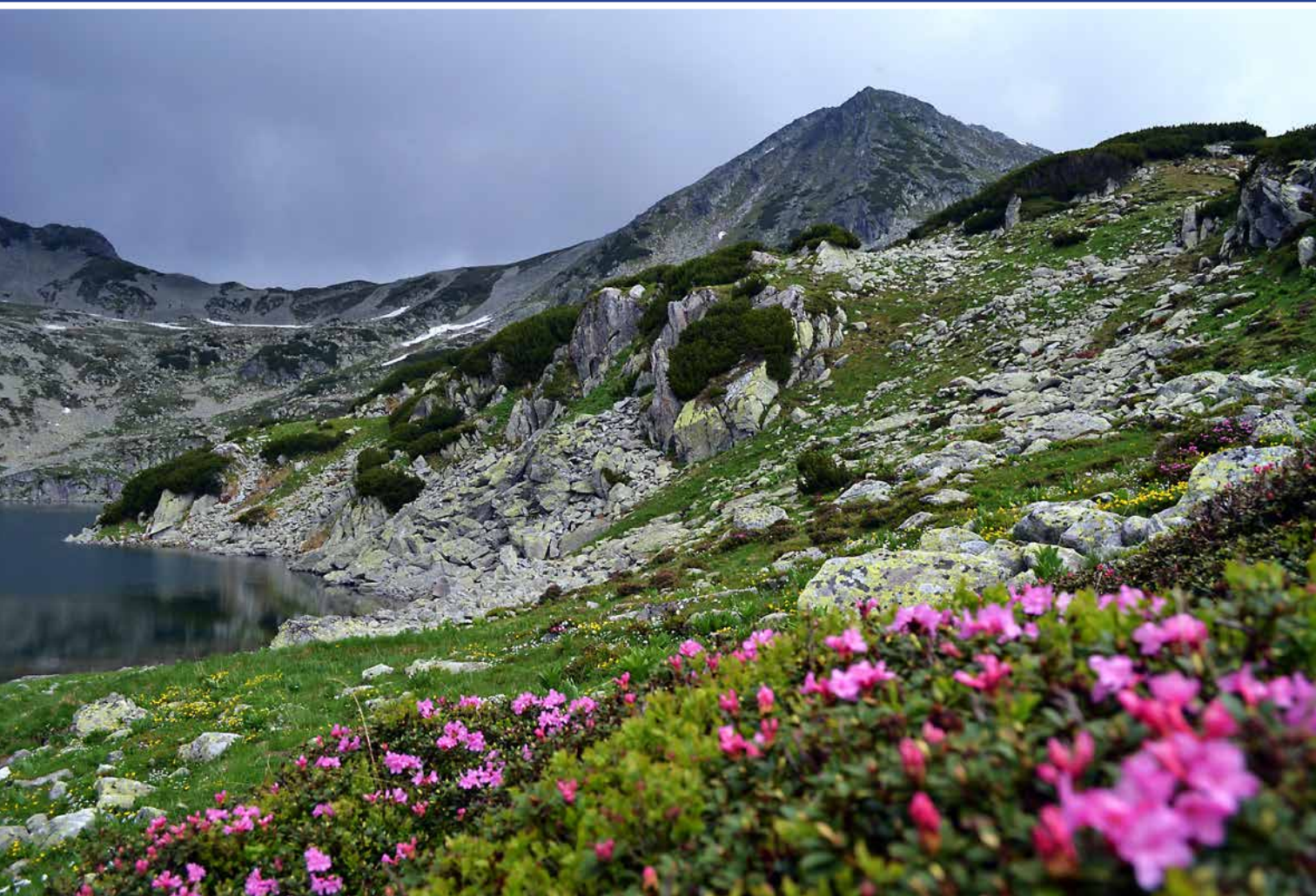
Pădure seculară de fagi | Foto: Călin Uruci

Habitatul 91KO | Foto: Sretco Milanovici

Lacul Ochiu Bei | Foto: Călin Uruci

Asirom
VIENNA INSURANCE GROUP

Asirom VIG, cea mai longevivă companie de asigurări din România, cu o tradiție de peste 30 de ani susține accesul la cultură și promovarea patrimoniului național, fiind un promotor al valorilor culturale, cu un angajament solid pentru responsabilitate și dezvoltarea durabilă a comunității.

Mulțumim Partenerului Asirom VIG pentru contribuția financiară la realizarea printului acestei broșuri.